

Куньч З.Й.

Універсальний
СЛОВНИК
української
МОВИ

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН
2004

ББК 81.2 Укр-4
УДК 811.161.2'374
К91

Рецензенти:

Полюга Лев Михайлович,
доктор філологічних наук, професор відділу української мови, провідний науковий
працівник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

Фаріон Ірина Дмитрівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
Національного університету "Львівська політехніка"

Куньч З.Й.

К91 Універсальний словник української мови: Навчальний посібник. —
Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2004. — 848 с.

ISBN 966-692-462-5

Пропонований словник — це перша в українській лексикографії спроба вмістити в одній книзі найширше уявлення про слово: про його граматичні особливості, написання, наголос, змінюваність, лексичне значення, сполучуваність, керування, для іншомовних слів — і етимологію. У ньому проаналізовано активну, найуживанішу лексику сучасної української мови, значною мірою відображено термінологію сучасної науки і техніки. Побудований за алфавітно-гніздовим принципом, він містить близько 40 тисяч словникових статей, в яких проаналізовано понад 100 тисяч українських слів. У словнику наведено та розтлумачено також найбільш уживані стійкі словосполучення та фразеологізми.

Словник враховує інтереси широкого кола читачів, зокрема й тих, хто не має спеціальної філологічної підготовки; він призначений для школярів, студентів, фахівців різних галузей знань — усіх, хто вивчає українську мову, кого цікавить українська культура.

ББК 81.2 Укр-4
УДК 811.161.2'374

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

© Куньч З.Й., 2004
© Навчальна книга — Богдан,
макет, художнє оформлення, 2004

ISBN 966-692-462-5

*Ідея створення цього словника належить
моїй незабутній подрузі,
докторові філології, професорові
Любові Омелянівні Пустовіт.
Цю книгу присвячую її світлій пам'яті...*

ПЕРЕДМОВА

Пропонований читачеві універсальний словник української мови створено відповідно до найсучасніших вимог і стандартів щодо словників такого типу. Автор прагнула коротко і вичерпно сформулювати максимальну кількість інформації про кожне слово: не лише його лексичне значення, а й особливості правопису, творення похідних форм, сполучуваність і деякою мірою етимологію. Укладаючи граматичний коментар до словникових статей, автор послідовно дотримувалася норм і правил нині чинного українського правопису, а також створених на його основі «Орфографічного словника української мови» (Київ: Довіра, 1994); «Українського орфографічного словника» (Київ: Довіра, 2002), «Словника іншомовних слів» (Київ: Довіра, Рідна мова, 2000) та інших довідкових видань.

Зважаючи на наявні в українському мовознавстві дискусії, що стосуються необхідних змін до чинного правопису, автор намагалася врахувати деякі зафіксовані в мовній практиці українців фонетичні особливості мовлення, спричинені історичними закономірностями розвитку української мови. Це стосується, зокрема, традиції вживання літери «г» у словах іншомовного походження. Тут автор взяла до уваги, насамперед, рекомендації словника і коментаря О.Д. Пономарева «Фонеми Г і Г» (Київ: Видавничий центр «Просвіта», 1997).

Якщо для слова зафіксовано різні варіанти написання чи наголошення, то в словнику подано усі можливі варіанти. До словника внесено також закономірні фонетичні варіанти багатьох запозичених слів, що виникають відповідно до законів милозвучності української мови в разі збігу голосних: *аудиторія* й *авдиторія*, *аудит* і *авдит* і т. ін., запропоновано до активного слововжитку варіанти *дїєз*, *траєкторія*, *проект* і похідні від них.

Автор висловлює щиро подяку всім, хто своїми порадами та допомогою долучився до роботи над цим словником. Особлива вдячність професорам З.М. Бичкові та Л.М. Полюзі, доцентам Г.Л. Вознюкові та І.Д. Фаріон за цінні пропозиції та підтримку.

Щиро вдячна моїй родині — батькам, що взяли на себе мої домашні обов'язки, та чоловікові Р. Куньчу, який виконав усю технічну роботу над словником.

СКЛАД І СТРУКТУРА СЛОВНИКА

Пропонований словник містить активну, найбільш уживану лексику української мови, тому у ньому практично немає діалектних слів, мінімально подано застарілі лексеми, а з розмовних, жаргонних, книжних наведено лише найуживаніші. З іншого боку, оскільки в наш час дедалі важливішу роль у суспільному житті відіграє термінологія, її тут подано ширше, ніж в інших українських загальних словниках. Отож, у словнику значною мірою відображено термінологію сучасної науки і техніки, а також слова, що позначають явища і реалії виробничого, культурного і суспільного життя українського народу. При цьому значні шари лексики, зокрема терміни, що увійшли в повсякденний ужиток (назви економічних, історичних, філософських, політичних понять, терміни науки і мистецтва), мають у словнику дещо ширші тлумачення, позбавлені ідеологічного забарвлення. Крім того, до словника включено слова, необхідні для опису найважливіших реалій життя і побуту народів світу і минулого. Ілюстративний фонд містить прислів'я, приказки, афоризми.

Зважаючи на наявні у мовній практиці численні порушення літературних норм слововживання, автор намагалася максимально ввести до словника ті лексичні одиниці (як власне українські, так і запозичені), вживання яких найчастіше буває помилковим. Це стосується насамперед близьких за формою і сферою вживання, проте різних за творенням і змістом слів (паронімів, як напр., *ефектний* — *ефективний*), близьких за сферою вживання, але не цілком семантично тотожних слів, які, зазвичай, розрізняються відтінками значень або своїми синтаксичними зв'язками (синонімів, як напр., *тасмний* — *тасмничий*), неправильного вживання запозичених слів (напр., *моль* — грам-молекула, а не комаха), порушення норм сполучуваності тощо. Меншою мірою у словнику подано загальноновживані слова, що не викликають особливих труднощів із дотриманням літературних норм слововживання, зокрема префіксальні й суфіксальні утворення, в яких відповідний афікс доповнює кореневе значення, суттєво не змінюючи його.

Словник враховує інтереси широкого кола читачів, зокрема й тих, хто не має спеціальної філологічної підготовки; він призначений для всіх, хто вивчає українську мову, кого цікавить українська культура.

Основні елементи словникової статті в сукупності дають повне уявлення про слово — його написання, вимову, змінюваність, походження, значення і вживання.

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ СЛОВНИКОМ

§1. Розташування слів у словнику алфавітне. У більшості випадків після слова-заголовка, набраного прописними буквами, подано повну словникову статтю. Але іноді від слова, набраного жирним шрифтом, зроблено посилання на іншу словникову статтю:

УБІК див. **вбік**.

ЛІКАРСЬКИЙ див. **лікар**.

Це може означати, що:

1. Слово **УБІК** є фонетичним варіантом слова **ВБІК**, тобто обидва слова мають аналогічні значення.

2. Слово **ЛІКАРСЬКИЙ** розміщено в кінці статті **ЛІКАР** у т. зв. гнізді похідних слів, відзначеному значком >. Там його охарактеризовано морфологічно і, якщо необхідно, стилістично, а тлумачення відповідає тлумаченню слова-заголовка:

лікарський, *прикм.*, -а, -е.

§2. Слова з гнізда можуть не стояти на своєму алфавітному місці у двох випадках:

1. Якщо це слово, включене в алфавітний перелік, стояло б у безпосередньому контакті зі словом, від якого воно походить (відразу за ним або перед ним):

АВТОРИТАРНИЙ... > **авторитарно**, *присл.*

2. Якщо це складовий еквівалент слова (звичайно, це прийменники, сполучники, прислівники, частки, вставні слова тощо):

УКРАЇНСЬКИЙ... > **по-українськи**, *присл.*

ЖАЛЬ... > **на жаль**, *у знач. вст. сл.*

Отож, якщо ви не знаходите необхідного слова серед заголовків, необхідно у статті, присвяченій слову-мотиваторові, або головному слову, уважно переглянути уривок після значка >.

§3. Статті, присвячені омонімам, подано з нарядковим індексом:

ГРОМАДА¹ *ім., ж., -и, мн. -и.* Група людей, об'єднаних спільністю проживання, становища, інтересів тощо. *Сільська громада.*

ГРОМАДА² *ім., ж., -и, мн. -и.* Щось велике за розміром; велика кількість чого-небудь. *Громада каміння.*

Слова-омоніми можуть бути подані в одній словниковій статті, якщо вони походять від одного і того самого слова. Різні значення багатозначних слів пронумеровано арабськими цифрами та подано, у разі посилання на відповідне значення, відразу після слова:

АКЦЕНТ *ім., ч., -у, мн. -и.* 1. *лінгв.* Наголос у слові, а також знак, яким цей наголос позначають на письмі. *Розставити акценти у словах.* 2. Особливості вимови, які спричинені у мовця специфікою артикуляційної бази рідної мови і виявляються у мовленні нерідною мовою. *Говорити з акцентом.*

НАГОЛОС *ім., ч., -у, мн. -и.* Те саме, що **акцент** (у 1 зн.).

§4. Написання слів та наголос відповідають нині чинним орфографічним та орфоепічним нормам. Якщо слово має різні варіанти написання чи наголошення, то у словнику подано всі можливі варіанти:

ВОДНО́ЧАС.

Кожна словникова стаття містить певний граматичний коментар, який передбачає передусім інформацію про належність слова до певної частини мови (*ім., прикм., дієсл., присл., числ., займ., част., прийм., спол.*) іноді з конкретизацією на лексико-граматичний розряд (*числ. кільк., числ. порядк.; займ. неознач.-особ., займ. означ.-особ.* тощо). Для змінюваних слів після коми наведено флексії: відмінкові закінчення для іменників, родові для прикметників, дієприкметників і порядкових числівників, особові для дієслів, а для незмінних слів визначено лише частину мови. Повнота граматичного коментарю залежить від того, чи виникають труднощі в разі змінювання форм слова:

ПАВІ́Ч *ім., ч., -а, ор. -ём, мн. -і.*

ПАЛІТУ́РКА *ім., ж., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -рок.*

ПОРА́НЕННЯ *ім., с., -я.*

ПОРІВНЯ́ЛЬНИЙ *прикм., -а, -е.*

ПОРУ́ШУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок., перех.*

ПОСІ́ЯТИ *дієсл., -ію, -ієш, -іють, док., що і без додатка.*

Для дієслів, звичайно, подано закінчення 1-ї та 2-ї особи однини і 3-ї особи множини, однак для деяких наведено лише форми 3-ї особи однини і множини (тих, що вживаються безособово) чи інші форми, якщо значення слова обмежує його вживання або утворення певної форми може становити трудність:

ПОРОШІ́ТИ *дієсл., -шіть, недок.*

ОБРА́ЗИТИ(СЯ) *дієсл., -āju(ся), -áзиш(ся), -áзять(ся), док., перех., нак. -áзь(ся).*

Усі інші форми, у тому числі й дієприслівники, інфінітиви, не подано, хіба що вони творяться з відступом від загальних правил. Для іменників у граматичному коментарі вказано також рід, а для дієслів після особових закінчень — вид і перехідність/неперехідність. Протилежне за видом дієслово зазвичай поміщено у гнізді похідних слів або (у разі неконтактного розташування в алфавіті) воно отримує посилання на відповідну статтю. Якщо безпрефіксовому дієслову недоконаного виду відповідає дієслово доконаного виду з префіксом, то кожне з дієслів подано окремою словниковою статтею. Деякі незмінювані слова можуть виконувати різні функції: іменника і прислівника, сполучника і частки тощо. У таких випадках словникову статтю поділено на частини, позначені арабськими цифрами, у кожній з яких слово розглядають з відповідного погляду.

ПІА́НО *невідм.* (від італ. *piano*, *букв. — тихий*), *муз.* 1. *ім., с.* Тихе, неголосне звучання (протилежне — форте). 2. *у знач. присл.* Тихо.

НАРЕ́ШТІ 1. *присл.* Після чого-небудь, у кінці чогось. 2. *у знач. вст. сл., виг.* *Сили, нарешті, поїхали* (Г. Хоткевич).

§5. Після граматичної довідки для іншомовних слів подано етимологію (інформацію про походження слова). Етимон (слово, запозичене з іншої мови) передано за допомогою латинського алфавіту. Іноді для більшої інформативності в етимологічній довідці вказано також і першоджерело, від якого походить слово-заголовок.

СПЕКУЛЯТИВНИЙ *прикм.*, -а, -е (від нім. *spekulativ*, фр. *speculatif* з лат. *speculativus* з *speculor* — споглядаю).

Якщо ж значення слова в українській мові таке саме, як і в мові-джерелі, переклад його не наведено.

АБЗАЦ *ім., ч., -у, ор. -ом, мн. -и* (від нім. *Absatz*).

Переклад подано, якщо у процесі засвоєння українською мовою слово змінювало своє значення або якщо цей переклад збагачує та полегшує тлумачення:

СПІКЕР *ім., ч., -а, мн. -и* (від англ. *speaker*, *букв.* — промовець).

ЕЛАСТИЧНИЙ *прикм.*, -а, -е (від гр. *elastikos* — гнучкий; ковкий).

АРХЕОПТЕРІКС *ім., ч., -а, мн. -и* (від гр. *archaios* — стародавній і *pteryx* — птах).

В окремих випадках етимологія містить лише вказівку на мову-джерело.

АРХІДІЯКОН *ім., ч., -а, мн. -и* (з гр.).

ДЕРВІЗА *ім., ж., -и, мн. -и* (тат.).

Якщо слово походить від власної назви, іноді наведено роки життя вченого, письменника, громадського чи політичного діяча, винахідника тощо, від прізвища якого походить слово.

БЕЛ *ім., ч., -а, мн. -и, -ів* (від прізвища одного з винахідників телефону А.-Г.Белла (*Bell*) (1847–1922)).

У тих випадках, коли яка-небудь група спільнокореневих слів української мови має однакове походження, етимологічну довідку подано при одному з них.

Найчастіше вживані початкові частини складних слів наведено як окремі словникові статті з відповідними етимологічними тлумаченнями:

ГЕМІ... *перша частина складних слів* (від гр. *hemi...* — напів...). За значенням відповідає словам «напів», «наполовину»: *геміопія, геміанопсія*.

Значком * позначено реконструйовані за принципом порівняльно-історичного мовознавства слова або корені.

§6. Здатність слова керувати іншими словами показано за допомогою відмінкових питальних слів, набраних курсивом. Ця довідка передує тлумаченню (якщо вона стосується всіх значень) або наведена перед окремим значенням:

РІДНІТИ *дієсл.*, -нію, -ніш, -ніть, *недок.*, *кого з ким*. 1. Створювати родинні стосунки між кимось. *Ріднити друзів*. 2. Робити близьким, спорідненим духом, звичками, переконаннями та ін.; зближувати. *Спільна праця ріднить людей*.

РОЗДИВЛЯТИСЯ *дієсл.*, -яюся, -яєшся, -яються, *недок.* 1. *кого, що і на кого-що*. Уважно оглядати, розглядати. *Роздивлятися журнал*.

СТАВАТИСЯ *дієсл.*, -аюся, -аєшся, -аються, *недок.* 1. *лише 3 ос.* Відбуватися, траплятися, мати місце. *Нічого не сталося*. 2. *з ким, ким-чим*. Робитися ким- або чим-небудь, яким-небудь, перетворюватися на когось або на щось.

§7. Основним об'єктом опису словника є лексичне значення слова. Тлумачення слова подано шляхом лаконічного опису його суттєвих ознак та змістових зв'язків з іншими словами. Якщо у слові виділяють кілька значень, то їх пронумеровано арабськими цифрами. Про смислове варіювання в межах одного значення попереджує значок //. Статті, присвячені омонімам, подано з нарядковим індексом. В окремих випадках слова-омоніми можуть бути подані в одній словниковій статті, якщо вони походять від одного і того самого чужомовного слова. Тлумачення слова часто розпочинається з енциклопедичної або функціонально-стилістичної ремарки, за допомогою якої уточнено час, місце, умови і т. ін. функціонування даного поняття.

Тлумачення слова супроводжується ілюстраціями, які найчастіше мають вигляд словосполучень чи висловів, іноді наведено цитати з творів художньої літератури із зазначенням у дужках прізвища автора цитати. Ілюстрації до тлумачень використано для доповнення словникового опису слова, пояснення сфери функціонування чи правил вживання слова в тексті, а також для демонстрації типових синтаксичних конструкцій, в яких реалізується значення слова. Відповідно до цього деякі слова, для яких характерна визначеність і однозначність називання, інформативна самодостатність, вузькотермінологічна сфера вживання, ілюстраціями не супроводжуються. Окремі словосполучення мають додаткове тлумачення, подане після ілюстрації в дужках.

У словнику наведено та розтлумачено найбільш уживані стійкі словосполучення ті фразеологізми. Їх подано після ілюстрації одного або всіх значень слова, що входить до складу відповідного стійкого словосполучення, і позначено значком //.

Умовні скорочення

анат. — анатомічний термін
англ. — англійське
археол. — археологічний термін
архит. — архітектурний термін
астроном. — астрономічний термін
ацтек. — ацтекське
африк. — африканське
безос. — безособове дієслово
біол. — біологічний термін
болг. — болгарське
ботан. — ботанічний термін
букв. — буквально
бух. — бухгалтерський термін
вж. зі сл. — вживане зі словами
виг. — вигук
висок. — високий стиль
вищ. ст. — вищий ступінь
військ. — військовий термін
вірм. — вірменське
вказ. — вказівний
вст. сл. — вставне слово
геогр. — географічний термін
геод. — геодезичний термін
геол. — геологічний термін
геом. — геометричний термін
геофіз. — геофізичний термін
гр. — грецьке
грам. — граматичний термін
д., д. в. — давальний відмінок
давньоєвр. — давньоєврейське
див. — дивіться
діал. — діалектне слово, значення
дісприкм. — дісприкметник
діспрсл. — діспрслівник
дієсл. — дієслово
док. — доконаний вид
екол. — екологічний термін
екон. — економічний термін
жарт. — жартівливе
ж., ж. р. — жіночий рід
за знач. — за значенням

займ. — займенник
запереч. — заперечний, заперечення
заст. — застаріле слово, значення
збільш. — збільшений, збільшувальний
збірн. — збірне
зворотн. — зворотнє дієслово
зменш.-пестл. — зменшено-пестливий
зн., зн. в. — знахідний відмінок
знач. — значення
зоол. — зоологічний термін
ім. — іменник
ірон. — іронічне
іст. — історичний термін
кільк. — кількісний
кл. — кличний відмінок
книжн. — книжне слово, книжний вислів
лат. — латинське
лінгв. — лінгвістичний термін
літ. — літературознавчий термін
майб. — майбутній час
матем. — математичний термін
м., м. в. — місцевий відмінок
мед. — медичний термін
мин. — минулий час
мист. — мистецтвознавчий термін
мн. — множина
мовозн. — мовознавчий термін
мор. — термін морської справи
муз. — музичний термін
н., н. в. — називний відмінок
найвищ. ст. — найвищий ступінь
нак. — наказовий спосіб
нар. тв. — народна творчість
невідм. — невідміноване слово
недок. — недоконаний вид
незм. — незмінюване слово
неознач. — неозначений
неперех. — неперехідне дієслово
нім. — німецьке
одн. — одинна
означ. — означальний, означення

ор., ор. в. — орудний відмінок
ос. — особа
особ. — особовий
пас. — пасивний стан
пед. — педагогічний термін
перен. — переносне значення
перс. — перське
перех. — перехідне дієслово
пит. — питальний
підсил. — підсилювальний
поет. — поетичне
полігр. — поліграфічний термін
пор. — порівняйте
пох. — похідне утворення
преф. — префікс
прим. — применник
прикм. — прикметник
присв. — присвійний
присл. — прислівник
присудк. сл. — присудкове слово
психол. — психологічний термін
р., р. в. — родовий відмінок
розділ. — розділовий
розм. — розмовне слово, значення
с., с. р. — середній рід
сл. — слово
словосп. — словосполучення
спол. — сполучник
ствердж. — стверджувальний
теп. — теперішній час
тур. — турецьке
тюрк. — тюркське
у знач. — у значенні
у пох. — у похідних утвореннях
у скл. сл. — у складних словах
у словосп. — у словосполученнях
фінанс. — фінансовий термін
фр. — французьке
ч., ч. р. — чоловічий рід
част. — частка
числ. — числівник

Українська абетка

Аа Бб Вв Гг Іг Дд Еє Єє Жж Зз Ии Іі Її Йй Кк Лл Мм
 Нн Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъь Юю Яя

АБСОЛЮТИЗМ *ім., ч., -у.* Форма керування державою, за якої верховна влада цілковито належить одній особі – монархові; самодержавство. *Одна з найпоширеніших форм державного правління наприкінці минулого століття – абсолютизм, монархія.*

АБСОЛЮТИЗУВАТИ див. **абсолют.**

АБСОЛЮТИСТ *ім., ч., -а, мн. -и.* Прихильник абсолютизму. >**абсолютистка**, *ім., ж., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток; абсолютистський, прикм., -а, -е.* Абсолютистська форма правління.

АБСОЛЮТНИЙ *прикм., -а, -е.* 1. Безвідносний, узятий сам собою, без порівняння з чим-небудь. *Абсолютний приріст населення.* 2. Той, який виявляється повністю, а не частково. *Абсолютний спокій.* 3. Той, який не має обмежень, самовладний. *Абсолютна монархія.* >**абсолютно**, *присл.* Абсолютно тихо. Абсолютно правильне рішення.

АБСОРБЕНТ *ім, ч., -а, мн. -и* (від лат. absorbens, absorbentis – той, який поглинає). Речовина, яка має властивість абсорбції; поглинач.

АБСОРБУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок. і док., що.* Здійснювати – здійснити абсорбцію. *Абсорбувати газу.* >**абсорбований, дієприкм., -а, -е; абсорбування, ім., с., -я.**

АБСОРБЦІЯ *ім., ж., -ї, ор. -єю, хім.* Поглинання речовини із суміші газів чи випарів усім об'ємом рідкого абсорбента. *Абсорбція газу; фіз.* Поглинання певною речовиною світла, звуків, радіохвиль, що проходять через неї. *Абсорбція звуків. Абсорбція світла.*

АБСТИНЕНЦІЯ *ім., ж., -ї, ор. -єю* (від лат. abstinencia – утримання). 1. Повне утримання від уживання спиртних напоїв, тютюну. *Основний принцип лікування у товариствах анонімних алкоголіків – цілковита абстиненція.* 2. Особливий хворобливий стан алкоголіків та наркоманів після раптового і повного припинення вживання алкоголю чи звичного наркотика. >**абстинентний, прикм., -а, -е.** Абстинентний синдром (= **абстиненція** (у 2, зн.)).

АБСТРАГУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок. і док., що.* Уявно (подумки) виділяти з усіх ознак, властивостей, зв'язків конкретного предмета його основні, найзагальніші риси, утворювати загальні поняття. *Порівняння допомагає абстрагувати в об'єктах їх істотні риси.* >**абстрагований, дієприкм., -а, -е; абстрагування, ім., с., -я.** Абстрагування від дійсності.

АБСТРАКТНИЙ *прикм., -а, -е.* 1. Той, який виник унаслідок абстрагування. *Абстрактне поняття.* 2. Відірваний від дійсності, від життя. *Абстрактне мистецтво.* >**абстрактно, присл.; абстрактність, ім., ж., -ності, ор. -ністю.**

АБСТРАКЦІОНІЗМ *ім., ч., -у.* Напрямок у образотворчому мистецтві ХХ ст., послідовники якого зображають реальний світ як поєднання абстрактних форм (ліній, геометричних фігур) або кольорових плям. >**абстракціоністський** (див.).

АБСТРАКЦІОНІСТ *ім., ч., -а, мн. -и.* Послідовник абстракціонізму. >**абстракціоністка, ім., ж., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток.**

АБСТРАКЦІОНІСТСЬКИЙ *прикм., -а, -е.* Від **абстракціонізму** і **абстракціоніст.** *Абстракціоністська картина.*

АБСТРАКЦІЯ *ім., ж., -ї, ор. -єю, мн. -ї, філос.* 1. *Тільки в одн.* Дія за значенням **абстрагувати.** *Загальне пізнають шляхом абстракції.* 2. Результат абстрагування, абстрактне поняття. *За допомогою математичних абстракцій вчені мають змогу глибоко проникати в суть явищ.*

АБСУРД *ім., ч., -у.* Щось нерозумне, без усякого змісту; нісенітниця, безглуздя. *Довести до абсурду.* >**абсурдний** (див.).

АБСУРДИЗМ *ім., ч., -у.* Напрямок у мистецтві ХХ ст., який зображує світ і вчинки людей як сукупність алогічних, беззмістовних фактів, які неможливо пояснити. *Вплив*

абсурдизму на розвиток сучасного мистецтва. >**абсурдистський** (див.).

АБСУРДИСТ *ім., ч., -а, мн. -и.* Послідовник абсурдизму. >**абсурдистка, ім., ж., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток.**

АБСУРДИСТСЬКИЙ *прикм., -а, -е.* Від **абсурдизму** і **абсурдіст.** *Абсурдистські принципи зображення дійсності.*

АБСУРДНИЙ *прикм., -а, -е.* Безглуздий, нелогічний; той, який суперечить здоровому глуздові. *Абсурдна ідея. Абсурдний висновок.* >**абсурдно, присл.** *Запитання сформульоване абсурдно; абсурдність, ім., ж., -ності, ор. -ністю.* *Абсурдність висновків. Абсурдність проєкту.*

АБСЦЕС *ім., ч., -у, мн. -и* (від лат. abscessus – загноєння), *мед.* Місцеве скупчення гною в тканинах тіла внаслідок запального процесу; нарив. *Абсцес легенів.*

АБУЛІЯ *ім., ж., -ї, ор. -єю* (від гр. abulia – нерішучість), *мед.* Хворобливе ослаблення або втрата волі, відсутність бажання, прагнення до діяльності як результат нервового захворювання або сильної перетоми.

АБХАЗЦІ *ім., мн., -зців (одн. абхазець, -зця, -зцем, ч.; абхазка, -и, д. і м. -ці, р. мн. -зок, ж.).* Народ, корінне населення Абхазії. >**абхазський, прикм., -а, -е.** *Абхазська мова.*

АВАЛЬ *ім., ч., -ю* (від фр. aval), *фінанс.* Вексельне гарантування, за яким особа, що його здійснює, бере на себе відповідальність перед власником векселя за виконання зобов'язань щодо оплати цього векселя. >**авальний, прикм., -а, -е.** *Авальний кредит.*

АВАН... *перша частина складних слів* (від фр. avant – перед, попереду). 1. Означає розташування чого-небудь попереду: *авансцена, аванзал, авантост.* 2. Означає зовнішню частину: *аванпорт.* 3. Надає слову значення “попередній”: *аванпроєкт.*

АВАНГАРД *ім., ч., -у* (від фр. avant-garde, avant – попереду, garde – охорона, загіт). 1. Частина війська, розташована попереду основних сил. *Стримувати натиск авангарду супротивника.* 2. Стильовий напрям в ужитковому мистецтві, пов'язаний з пошуком нових форм. *Одягтися в стилі авангарду. Зперен.* Найдіяльніша, найпередовіша частина певної суспільної групи. *Авангард демократичних сил.* >**в авангарді, у знач. присл.** *Попереду, у перших рядах. Бути в авангарді екологічного руху; авангардний, прикм., -а, -е.* *Авангардна мода. Авангардне мистецтво; авангардно, присл.* *Виглядати авангардно.*

АВАНГАРДИЗМ *ім., ч., -у.* 1. Загальна назва течій у мистецтві ХХ ст., для яких характерне намагання подолати усталені мистецькі традиції і принципи за рахунок нових форм і засобів художнього вираження. 2. *розм.* Прагнення якої-небудь суспільної групи до першості у чомусь. >**авангардистський** (див.).

АВАНГАРДИСТ *ім., ч., -а, мн. -и.* Послідовник авангардизму. >**авангардистка, ім., ж., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток.**

АВАНГАРДИСТСЬКИЙ *прикм., -а, -е.* Від **авангардизму** і **авангардіст.** *Авангардистське мистецтво. Авангардистська течія.*

АВАНГАРДНИЙ, АВАНГАРДНО див. **авангарт.**

АВАНЗАЛ *ім., ч., -у, мн. -и.* Передній зал; приймальня.

АВАНЛОЖА *ім., ж., -ї, ор. -єю.* Невелике приміщення перед входом до театральної ложі (початково використовувалося як гардероб).

АВАНПОРТ *ім., ч., -у, мн. -и.* Захищена від хвиль зовнішня частина порту, зручна для стоянки суден на якорі.

АВАНПОСТ *ім., ч., -у, мн. -и.* Передовий охоронний пост, який виставляють з метою попередження раптового нападу ворога. *Виставити аванпост.* >**аванпостний, прикм., -а, -е.** *Аванпостний загіт.*

АВАНС *ім., ч., -у, мн. -и* (від фр. avance). 1. Частина грошей або майнова цінність, яку видають у рахунок майбутньої платні за роботу, товар і т. ін.; також час, коли видають такий платіж. *Виплатити аванс. Одержати*

потоків (звичайно швидкості і напрямку вітру). *Ручний анемометр. Акустичний, лазерний анемометр.*

АНЕМОНА *ім., жс., -и, мн. -и* (від гр. anemos – вітер). Трав'яниста рослина родини лютикових з квіточками різного забарвлення. *Вирощувати анемони.*

АНЕРОЇД *ім., ч., -а, мн. -и* (від гр. a – не-, без-, peros – вологий, рідкий і eidos – вигляд). Барометр, дія якого ґрунтується на деформуванні коробки зі створеним всередині вакуумом. *Анероїд – це невеликий металевий прилад для вимірювання атмосферного тиску.*

АНЕСТЕЗИН *ім., ч., -у, мн. -и*. Лікувальний препарат, який застосовують як знеболювальний засіб. *Препарат з анестезином.*

АНЕСТЕЗІОЛОГ *ім., ч., -а, мн. -и*. Лікар, фахівець з анестезіології.

АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від гр. anaisthēsia – нечутливість і logos – слово, вчення). Розділ медицини, який вивчає проблеми анестезії. *Захоплюватись анестезіологією. >анестезіологічний, прикм., -а, -е. Анастезіологічна апаратура.*

АНЕСТЕЗІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від гр. anaisthēsia – нечутливість), *мед.* Втрата чутливості до подразнень із навколишнього середовища, особливо до болю; знеболення. *Місцева анестезія. >анестезійний, прикм., -а, -е. Анастезійний засіб.*

АНЕСТЕЗУВАТИ *дієсл., -ю́, -у́єш, -ю́ють, док. і недок., що, мед.* Штучно викликати анестезію, знеболювати – знеболити. *Анестезувати операційне поле. >анестезування, ім., с., -я; анестезувальний, прикм., -а, -е. Анастезувальний розчин; анестезований, дієприкм., -а, -е. Анастезований хворий.*

АНЕСТЕТИК *ім., ч., -а, мн. -и*. Знеболювальний засіб. *Вживати анестетики. >анестетичний, прикм., -а, -е.*

АНІ *1. спол.* Варіант еднального сполучника **ні**, вживаний для підсилення заперечення. *Ні проїхати, ані пройти. 2. част.* Варіант заперечної частки **ні**, вживаний для підсилення. *Тихо, ані шелесне.*

АНІГЛЮВАТИ *дієсл., -юю́, -ю́єш, -ю́ють, недок. і док. 1. фіз.* Перетворюватися – перетворитися в іншу частинку. *2. розм.* Зникнути. *>аніглюватися, дієсл., -ююся́, -ю́єшся, -ю́ються, недок. і док., зворотн.; аніглювання, ім., с., -я.*

АНІГЛІЯЦІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від лат. annihilō – зводжу до нуля). Взаємодія елементарних частинок і відповідних античастинок, внаслідок якої вони перетворюються на кванти випромінювання чи інші частинки.

АНИЗОГАМІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від гр. anisos – неоднаковий і gamos – шлюб). Тип статевого процесу, за якого зливаються статеві клітини (гамети), різні за розміром, формою, поведінкою під час злиття.

АНИЗОМЕТРІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від гр. anisos – неоднаковий і metron – міра). Неоднаковий зір обох очей.

АНИЗОТРОПІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від гр. anisos – неоднаковий і tropē – поворот, напрям). 1. Залежність фізичних властивостей (механічних, оптичних, електричних тощо) речовини або тіла від напрямку. 2. Властивість різних органів тієї ж самої рослини набувати різних положень під час дії того самого фактора зовнішнього середовища. *>анізотропний, прикм., -а, -е; анізотропність, ім., жс., -ності, ор. -ністю.*

АНИЛІН *ім., ч., -у* (від араб. an-nīl – індиго). Отруйна оліїста органічна речовина жовтуватого кольору або безбарвна, яку використовують для виготовлення барвників, ліків, вибухових речовин та ін.

АНИЛІНОВИЙ *прикм., -а, -е*. Виготовлений з аніліну. *Аніліновий барвник. Анілінове виробництво.*

АНИМАЛІЗМ *ім., ч., -у* (від лат. animal – тварина). Жанр образотворчого мистецтва (живопису, графіки, скульптури), основним мотивом якого є зображення тварин.

АНИМАЛІСТ *ім., ч., -а, мн. -и*. Митець, який у своїх творах зображує різних тварин. *Художник-аніمالіст.*

АНИМАЛІСТИЧНИЙ *прикм., -а, -е*. Той, який стосується зображення тварин. *Аніمالістичний живопис. Аніمالістичний жанр.*

АНИМАЦІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю* (від лат. anima – душа). Те саме, що й **мультиплікація**. *>анімаційний, прикм., -а, -е. Анімаційний фільм.*

АНИМІЗМ *ім., ч., -у* (від лат. anima – душа). Властиве первісним народам уявлення, згідно з яким кожна річ має душу; одухотворення сил і явищ природи. *>анімістичний, прикм., -а, -е. Анімістичні погляди.*

АНИОН *ім., ч., -а, мн. -и, -ів* (від гр. anіon – висхідний). Заряджений негативний іон, який осідає на аноді під час електролізу. *>аніонний, прикм., -а, -е.*

АНИС *ім., ч., -у* (від гр. anison). 1. Трав'яниста ефірно-олійна рослина родини парасолькових; насіння цієї рослини, яке використовують як приправу до їжі, а також у фармакології, парфумерії тощо). 2. Осінній сорт яблуні з плодами кисло-солодкого смаку; яблука цього сорту. *Вирощувати аніс. >анісовий, прикм., -а, -е. Анісова олія. Анісові краплі.*

АНКЕР *ім., ч., -а, мн. -и, -ів* (від нім. Anker). 1. Деталь годинника, яка забезпечує рівномірний хід годинникового механізму. 2. Деталь для з'єднання частин споруди чи машини. *>анкерний, прикм., -а, -е. Анкерний прогонич.*

АНКЕТА *ім., жс., -и, мн. -и* (від фр. enquête – букв. розслідування). 1. Листок із запитаннями для одержання певної інформації. *Заповнити анкету. Відповісти на запитання анкети. 2. Збирання відомостей способом одержання відповідей на певні запитання. Проводити анкету. >анкетний, прикм., -а, -е. Анкетні дані. Анкетне опитування.*

АНКЕТУВАННЯ *ім., с., -я*. Процес збирання матеріалу для соціологічних, економічних, демографічних та ін. досліджень за визначеною схемою (анкетою) шляхом опитування певної кількості людей. *Здійснювати анкетування серед молоді.*

АНКЕТУВАТИ *дієсл., -ю́, -у́єш, -ю́ють, недок. і док., кого-що.* Провести – проводити анкетування. *Анкетувати студентів. >анкетований, дієприкм., -а, -е.*

АНКЛОЗ *ім., ч., -у* (від гр. agkylos – зігнутий), *мед.* Нерухомість суглоба внаслідок зрощення суглобних поверхонь після запальних процесів або травм.

АНКЛАВ *ім., ч., -у, мн. -и* (від фр. enclave з лат. inclavo – зачиняю на ключ). Територія якої-небудь держави або частина її, яка оточена з усіх боків територією іншої держави і не має виходу до моря (протилежає – есклав).

АННАЛІ *ім., мн., -ів* (від лат. annales з annus – рік). Записи історичних подій за роками у давніх народів; літопис. *Аннали історії.*

АННІБАЛІВ *прикм., -лова, -лове і аннібалівський, -а, -е*. Пов'язаний з ім'ям Аннібала. // **Аннібалова клятва** – рішуче прагнення боротися з ким-, чим-небудь до кінця; походить від імені карфагенського полководця Аннібала, який ще хлопчиком присягнув бути непримирним ворогом Риму і все життя був вірним цій присязі.

АНОД *ім., ч., -а, мн. -и* (від гр. anodos – шлях угору). Позитивно заряджений електрод; протилежно – **катод**. *>анодний, прикм., -а, -е. Анодний струм.*

АНОДУВАТИ *дієсл., -ю́, -у́єш, -ю́ють, недок. і док., що.* Покривати – покрити оксидною плівкою шляхом електролізу металеві вироби (які при цьому слугують анодом) для захисту від корозії, створення електроізоляційного шару, з декоративною метою. *Анодувати алюміній. >анодований, дієприкм., -а, -е. Анодований метал; анодування, ім., с., -я.*

АНОМАЛІЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю, мн. -ї* (від гр. anomalia – відхилення). Відхилення від норми, від загальних правил; неправильність, ненормальність. *Аномалія розв'язку. Магнітна аномалія – відхилення реального значення магнітного поля Землі в якому-небудь місці від розрахованого значення.*

МАРАФОН *ім., ч., -у* (від назви селища Марафон (Marathon) у Греції). 1. Те саме, що й **марафонський біг**. 2. У деяких видах спорту: перегони на довгі дистанції. *Лижний марафон*. 3. Велика естрадна вистава, радіо- чи телепрограма, яка покликана виявляти найобдарованіших виконавців або організована з добродійною метою. *Телевізійний марафон*.

МАРАФОНСЬКИЙ *прикм., -а, -е*. У деяких видах спорту: той, що характеризується великою відстанню, пов'язаний з великими дистанціями. *Марафонська дистанція*. // **Марафонський біг** – змагання з бігу на дистанцію 42 км 195 м. Назва пов'язана з оповіддю про давньогрецького воїна, який пробіг цю відстань із містечка Марафона до Афин із звісткою про перемогу греків над персами в V ст. до н. е.

МАРГАНЕЦЬ *ім., ч., -нцю, ор. -нцем* (від нім. Manganerz – марганцева руда з Mangan – марганець та Erz – руда). Хімічний елемент, важкий метал сріблясто-білого кольору, який застосовують у металургії, сільському господарстві, медицині, керамічній промисловості. > **марганцевий**, *прикм., -а, -е*. *Марганцеві руди* (гірської породи та мінерали, з яких технічно можливо й економічно доцільно добувати марганець). *Марганцеві добрива* (мінеральні речовини, що містять у своєму складі марганець). *Марганцевий шпат* (мінерал, вуглекислий марганець).

МАРГАРИН *ім., ч., -у* (від фр. margarine з гр. margaros – перлина, перламутр). Твердий харчовий жир, суміш тваринних жирів, олій, молока, смакових, ароматичних та інших речовин. > **маргариновий**, *прикм., -а, -е*. *Маргаринова промисловість*. *Маргариновий завод*.

МАРГО *ім., с., невідм.* (від лат. margo – край, межа). Поля на ділових документах, залишені для приміток.

МАРГІНАЛІЇ *ім., мн., -ій* (від лат. margo (marginis) – край, межа). 1. Примітки на берегах книжки чи рукопису. 2. *полігр.* Заголовки, розміщені на полях книжки, журналу тощо (“боковики”, “ліхтарики”). > **маргінальний**, *прикм., -а, -е*. *Маргінальні примітки*.

МАРЕВО *ім., с., -а, мн. -а*. 1. Оптичне явище в атмосфері, яке полягає в тому, що невидимі предмети, які перебувають за горизонтом, відбиваються в переломленій формі в повітрі; міраж. *Стенове марево*. 2. *перен.* Привид, примара, уявне видіння. 3. Миготливий шар тепло повітря біля поверхні землі (особливо в спеку). > **маревний**, *прикм., -а, -е*.

МАРЕЛЬ *ім., жс., -і, ор. -ль*. Сорт вишні.

МАРЕМА *ім., жс., -и, мн. -и* (від італ. maremma з mare – море). Смуга низовинних, раніше заболочених ділянок на західному узбережжі Апеннінського півострова.

МАРЕНА¹ *ім., жс., -и*. Трав'яниста рослина, з кореневища якої добували червону фарбу.

МАРЕНА² *ім., жс., -и, мн. -и*. Річкова риба родини коропових; вусач.

МАРЕНГО *ім., с., невідм.* (від назви села Маренго в Італії). 1. Тканина чорного кольору. *Костюм з маренго*. 2. Чорний колір із сірим відблиском. *Пальто кольору маренго*.

МАРЕННЯ див. **марити**.

МАРЕОГРАФ *ім., ч., -а, мн. -и* (від лат. mare – море і гр. graphō – пишу). Прилад для безперервної реєстрації коливань рівня моря.

МАРЖА *ім., жс., -і, ор. -ею* (від фр. marge – край, межа). Величина, що виражає різницю між цінами товарів (купівельною і продавальною), між курсом продажу і купівлі іноземної валюти та курсом цінних паперів (на день укладення і день виконання угоди або між ціною покупки і ціною продавця).

МАРЗАН *ім., ч., -а, мн. -и* (від італ. margine – край, берег сторінки), *полігр.* Металевий (або з іншого матеріалу) брусок, що його вставляють у набірну форму для заповнення вільних місць, напр., берегів книжки.

МАРІМБА *ім., жс., -и, мн. -и* (від ісп. marimba з афр.). Африканський ударний музичний інструмент, різновид ксилофона.

МАРИНА *ім., жс., -и, мн. -и* (від італ. marina з лат. marinus – морський з mare – море). Картина, яка зображує морський краєвид.

МАРИНАД *ім., ч., -у, мн. -и* (від фр. marinade з mariner – солити в розсолі з італ. marinare – маринувати (спочатку рибу) з marino – морський). 1. Рідкий соус із оцтом, прянощами тощо. *Зварити маринад*. 2. Харчові продукти, які готують з овочів, грибів, фруктів, риби за допомогою такого соусу. *Фруктові маринади*. > **маринадний**, *прикм., -а, -е*.

МАРИНИСТ *ім., ч., -а, мн. -и* (від італ. marinista з mare – море). Художник, який зображує морські краєвиди; письменник, що описує море. > **мариністка**, *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток*.

МАРИНУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок., що*. 1. Класти продукти в рідину, приготовану з оцтом і прянощами, для збереження їх або надання їм певних смакових якостей. *Маринувати огірки*. 2. *перен., розм.* Навмисно затримувати щось в якомусь стані, надовго відкладати рішення чогось. *Маринувати укладання угоди*. > **маринований**, *дієприкм., -а, -е*. *Мариновані помідори*. *Мариновані фрукти*; **маринування**, *ім., с., -я*.

МАРИТИ *дієсл., -рю, -риш, -рять, недок., неперех.* 1. *про кого, що, без додатка*. Уявляти собі щось; мріяти. *Вийздячи з дому, я собі марив, що зможу запросити Вас до своєї хати на місяць* (М. Коцюбинський). 2. Безладно, безтямно говорити в гарячці або уві сні. *Марити в гарячці*. > **марення**, *ім., с., -я*.

МАРИГУАНА *ім., жс., -и* (від ісп. mariguana з інд.). Наркотик із висушеного листя і квіток індійських конопель, уживання якого призводить до наркоманії.

МАРІОНЕТКА *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -ток* (від фр. marionnette з італ. marionette, спочатку – назва невеликих фігур діви Марії в середньовічній ляльковій виставі). 1. Театральна лялька, яку приводить у рух лялькар за допомогою ниток або металевого шнура. *Театр маріонеток*. 2. *перен.* Той, хто (те, що) є слухняним знаряддям у чийсь руках. > **маріонетковий**, *прикм., -а, -е*. *Маріонетковий уряд*.

МАРКА¹ *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -рок*. 1. Поштовий або гербовий знак різної вартості, який означає, що державний збір сплачено. *Колекціонувати марки*. 2. Фабричне клеймо, знак фірми. *Марка автомобіля*. // **Під маркою чого** – під виглядом чогось. **Тримати марку** – підтримувати свою гідність.

МАРКА² *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -рок* (від нім. Mark з середньовічним марк – знак, тавро; зливко срібла певної ваги). Колишня грошова одиниця Німеччини та Фінляндії. *Одна німецька марка поділяється на 100 пфенігів, одна фінляндська марка поділяється на 100 пенні*.

МАРКАЗИТ *ім., ч., -у* (від лат. marcasita). Мінерал класу сульфідів латунно-жовтого кольору; сировина для одержання сірчаної кислоти. > **марказитовий**, *прикм., -а, -е*.

МАРКЕР *ім., ч., -а, мн. -и* (від фр. marqueur з marquer – робити мітку). 1. Сільськогосподарський пристрій для проведення по землі борозенки, паралельної його рухові, що допомагає зберігати рівність рядків. 2. Особа, яка обслуговує більярд і веде рахунок очок. 3. Фломастер, який використовують для виділення, підкреслення важливих фраз, слів. > **маркерний**, *прикм., -а, -е*.

МАРКЕТИНГ *ім., ч., -у* (від англ. marketing з market – ринок, збут). Одна із систем управління й організації діяльності великих корпорацій щодо виготовлення нової продукції, виробництва й збуту товарів чи надання послуг з метою одержання монопольного прибутку за допомогою комплексного врахування процесів, що відбуваються на ринку (вивчення попиту, питань ціноутворення, реклама, стимулювання збуту, планування товарного

турою плавлення. >олов'яний, прикм., -а, -е. Олов'яна рама. Олов'яний погляд.

ОЛТАР ім., ч., -я, ор. -ём, мн. -і. 1. Те саме, що й **вівтар**. 2. У давніх народів – підвищення, на якому приносили жертву богам. // **Принісити на олтар вітчизни що, уроч.** – жертвувати чим-небудь в ім'я вітчизни.

ОЛЬФАКТОМЕТРІЯ ім., ж., -і, ор. -єю (від лат. olfactus – нюх і гр. metron – міра). Метод вимірювання гостроти нюху за допомогою втягування в ніс ароматичних речовин із закритих посудин.

ОЛЮДНЮВАТИ дієсл., -юю, -юєш, -юють, *недок.*, *кого-що*, 1. Перетворювати в людину; надавати кому-, чому-небудь властивості людини. 2. Розвивати у кому-небудь людяність, робити когось людянішим, гуманним, уважним до чужих потреб. >олюднити, дієсл., -ню, -ниш, -нять, *док.*, *перех.*; **олюднений**, *дієприкм.*, -а, -е; **олюднення**, ім., с., -я.

ОМ ім., ч., -а, мн. -и (від прізвища німецького фізика Г.-С.Ома (Ohm) (1787–1854)). Одиниця електричного опору в Міжнародній системі одиниць; дорівнює електричному опорю ділянки електричного ланцюга, при якому постійний струм силою 1 ампер викликає падіння напруги 1 вольт.

ОМАН ім., ч., -у. Багаторічна трав'яниста рослина родини складноцвітих із цілісними листками і жовтими квітками; використовують у народній медицині як відхаркувальний і сечогінний засіб.

ОМАНА ім., ж., -и. 1. Сприйняття дійсності інакшою, ніж вона є. // **Вводити в оману кого** – створювати у когонебудь помилкове уявлення про щось, обдурювати. 2. Порушення обіцянки, обман. >оманний, *прикм.*, -а, -е. *Оманне враження.*

ОМАНЛИВИЙ *прикм.*, -а, -е. Те саме, що й **оманний**. *Оманлива зовнішність. Оманливе сядво.*

ОМАННИЙ див. **омана**.

ОМАР ім., ч., -а, мн. -и (від фр. homard). Рід морських тварин ряду десятиногих раків; зовні схожі на річкових раків.

ОМБРОМЕТР ім., ч., -а, мн. -и (від гр. ombros – злива і metron – міра). Прилад для вимірювання кількості атмосферних опадів. Інша назва – дощомір.

ОМБРОФІТИ ім., мн., -ів. Рослини, що використовують вологу тільки атмосферних опадів.

ОМБРОФОБИ ім., мн., -ів (від гр. ombros – дощ і phobos – страх). Рослини засушливих місцевостей, що не витримують тривалих дощів.

ОМЕГА ім., ж., -и, д. ім. -зі, мн. -и (від гр. omega ὦ – довге «о»). Остання літера грецької абетки. // **Альфа і омега** – початок і кінець. **Від альфи до омеги** – від початку до кінця.

ОМИВАТИ дієсл., -аю, -аєш, -ають, *недок.*, *перех.* 1. Те саме, що **обмивати** (у 1 зн.). 2. Змочувати поверхню чогось. *Сльози омивають щоки.* 3. Змочуючи своїми хвилями, текти навколо чогось, оточувати своїми водами (про океани, моря, річки тощо). *Чорне море омиває береги Криму.* >омити, дієсл., -мию, -миєш, -миють, *док.*, *перех.*; **омитий**, *дієприкм.*, -а, -е; **омивання**, ім., с., -я.

ОМИНАТИ дієсл., -аю, -аєш, -ають, *недок.*, *перех.* Те саме, що й **обминати**. >оминіти, дієсл., -ну́, -не́ш, -ну́ть, *док.*, *перех.*; **оминання**, ім., с., -я.

ОМИТИ, ОМИТИЙ див. **омивати**.

ОМІЧНИЙ *прикм.*, -а, -е. Той, що пов'язаний із дійсним (активним) електричним опором.

ОМЛЕТ ім., ч., -у. Смажена страва з яєць, збитих на молоці або бульйоні (перев. з домашньої борошна). >омлётік, ім., ч., -у, мн. -и, *змениш.-пестл.*; **омлётний**, *прикм.*, -а, -е. *Омлетний запах.*

ОММЕТР ім., ч., -а, мн. -и. Прилад для вимірювання електричного опору провідника.

ОМНІБУС ім., ч., -а, мн. -и (від лат. omnibus – букв. для всіх). У деяких європейських країнах до початку ХХ ст.: багатомісний кінний екіпаж, що здійснював регулярні рейси між певними пунктами.

ОМОГРАФИ ім., мн., -ів (від гр. homos – однаковий і graphō – пишу). Слова чи форми слів, різні за значенням і звучанням, але однакові за написанням, напр., *мука* і *му́ка*, *обід* та *обі́д*, *дорога* і *дорóга*.

ОМОНІМИ ім., мн., -ів (від гр. homōnuma з homos – однаковий і onuma – ім'я). Слова, що звучать однаково, але мають різне значення, напр., *коса* (дівчини) і *коса* (знаряддя). >омоні́мний, *прикм.*, -а, -е. *Омонімі зв'язки між словами.*

ОМОНІМІЯ ім., ж., -і, ор. -єю (від гр. homōnumia). Звуковий збіг двох або більше мовних одиниць, семантично не пов'язаних між собою. >омоні́мічний, **омоні́мний**, *прикм.*, -а, -е.

ОМОНІМНИЙ див. **омонімі**.

ОМОНІМІЧНИЙ див. **омонімія**.

ОМОФОНИ ім., мн., -ів (від гр. homos – однаковий, phōnē – звук). Слова, які мають однакове звучання, але відрізняються значенням і написанням, напр., швед – представник шведської нації і Швед – українське прізвище.

ОМОФОР ім., ч., -а, мн. -и. Частина убрання сановної духовної особи (єпископа, патріарха і т. ін.), яке накидають на плечі.

ОМРІЮВАТИ дієсл., -юю, -юєш, -юють, *недок.*, *перех.* Винювати в думках; плекати мрію про когонебудь, що-небудь; прагнути до чого-небудь. *Омріювати поему; Омріювати незалежність.* >омр'я́ти, дієсл., -ію, -ієш, -іють, *док.*, *перех.*; **омр'я́ний**, *дієприкм.*, -а, -е. *Омр'я́ний відпочинок.*

ОНАГР ім., ч., -а, мн. -и (від гр. onagros), *зоол.* Підвид дикою осла кулана, поширений в Ірані, Афганістані, на півдні Туркменістану.

ОНАНІЗМ ім., ч., -у (від імені біблійного персонажа Онана (Onan)). Подразнення статевих органів для досягнення оргазму без статевого акту. Інша назва – мастурбація.

ОНДАТРА ім., ж., -и, мн. -и (від англ., фр. ondatra з алгонкінської). Напівводний ссавець родини полівоків, батьківщиною якого є Північна Америка; акліматизована в багатьох країнах Європи та Азії. >онда́тровий, *прикм.*, -а, -е. *Ондатрова шапка.*

ОНДЕ *част.* 1. *вказ.* Вживають для вказування на щось на далекій відстані. *Онде гай величаво дрема* (П.Гравовський). 2. *розм.* Вказує на якийсь факт, уточнює щось. *Не в добрий час промовив неборак. Бо вишло онде як: Добрались Свині, все порозкидали* (Л.Глібов).

ОНИКС ім., ч., -у (від гр. onyx – букв. ніготь). Мінерал класу силікатів, різновид агату; розрізняють власне онікс (агатований онікс), карнеол-онікс (сердоліковий онікс), сардонікс тощо; використовують як виробне каміння. >оніксовий, *прикм.*, -а, -е.

ОНИХІЯ ім., ж., -і, ор. -єю (від гр. onyx (onychos) – ніготь). Група захворювань нігтів, що характеризується враженням нігтьової пластинки, кореня нігтя і нігтьового ложа.

ОНКОЛОГІЯ ім., ж., -ї, ор. -єю (від гр. onkos – пухлина і logos – слово, вчення). Медико-біологічна наука, що вивчає причини виникнення пухлин і розробляє методи їхнього лікування. >онкологі́чний, *прикм.*, -а, -е. *Онкологічне відділення в лікарні.*

ОНКОЛЬНИЙ *прикм.*, -а, -е. 1. Онкольний рахунок (поточний банківський рахунок, який відкривають під заставу цінних паперів). 2. **Онкольний кредит** – вид короткотермінового кредиту, що має бути повернений позичальником за першою вимогою банку. 3. **Онкольна угода** – угода, за якою ціну фіксують у процесі виконання контракту.

ШКІРА *ім., ж., -и*. 1. Зовнішній покрив тіла людини і тварин, що захищає організм від діяння різних чинників навколишнього середовища. *Засмагла шкіра. Зморшквата шкіра.* 2. Матеріал зі шкіри тварин. *Теляча шкіра.* // **Із шкіри лізти (пнүтися)** – з усіх сил старатися зробити що-небудь, добитися чогось. **На власній (своїй) шкірі пізнати, розм.** – зазнати чогось поганого, пересвідчитися в чомусь на власному досвіді. > **шкірка**, *ім., ж., -и, д. і м.* -ці, *змени.-пестл.*

ШКІРНИЙ *прикм., -а, -е*. Той, який стосується шкіри (шкуру) – зовнішнього покриву людини і тварин; пов'язаний з хворобами шкіри. *Шкірний покрив. Шкірна чутливість. Шкірне захворювання.*

ШКІРЯНИЙ *прикм., -а, -е*. Зроблений зі шкіри, оздоблений шкірою; призначений для виготовлення зі шкіри. *Шкіряні вироби. Шкіряне взуття. Шкіряний футляр. Шкіряна сировина.*

ШКОДА *ім., ж., -и*. Матеріальна, часом моральна втрачена, якої зазнав хтось унаслідок знищення, пограбування чого-небудь, внаслідок стихійного лиха, нападу ворогів, злісного порушення порядку та ін. *Завдавати шкоди. Непоправна шкода.*

ШКОДЛИВИЙ *прикм., -а, -е, розм.* Те саме, що **шкідливий** (у 1 зн.). *Шкодливий кіт. Шкодливий норів.* > **шкодливість**, *ім., ж., -вості, ор.* -вістю.

ШКОЛА *ім., ж., -и, мн.* -и (від лат. schola з гр. scholē – дозвілля; учена бесіда). 1. Навчально-виховний загальноосвітній заклад, а також приміщення, де він розташований. *Середня школа. Ходити до школи. Сільська школа.* 2. Напрямок у науці, мистецтві, літературі, суспільно-політичній думці, що ґрунтується на спільних поглядах, принципах тощо. *Створити свою школу в науці. Різноманітні літературні школи.* 3. *перен.* Набуття досвіду і сам набутий досвід. *Школа життя.* > **шкільний**, *прикм., -а, -е.* *Шкільні друзі. Шкільне подвір'я. Шкільна освіта.*

ШКОЛЯР *ім., ч., -а, ор.* -єм, *мн.* -і. Учень загальноосвітньої школи. *Старанний школяр.* > **школярик**, *ім., ч., -а, мн.* -и, *змени.-пестл.*; **школярка**, *ім., ж., -и, д. і м.* -ці, *мн.* -и, -рок; **школярочка**, *ім., ж., -и, д. і м.* -ці, *мн.* -и, -чок, *змени.-пестл.*; **школярський**, *прикм., -а, -е.*

ШКОТ *ім., ч., -а, мн.* -и (від голл. schoot). Снасть для керування вітрилом (натягування нижнього кута вітрила). > **шкотовий**, *прикм., -а, -е.* *Шкотовий вузол.*

ШКУРА *ім., ж., -и*. 1. Зовнішній покрив тіла тварини. *Вовк в овечій шкурі.* 2. Матеріал зі шкіри деяких тварин, переважно позбавлений шерсті. 3. *розм.* Шкіряний покрив тіла людини. > **шкурка**, *ім., ж., -и, д. і м.* -ці, *мн.* -и, -рок, *змени.-пестл.* *Кроляча шкурка.*

ШЛАГ *ім., ч., -а, мн.* -и (від нім. Schlag, *букв.* – удар). 1. Оборот снасті або троса навколо шпилья, кнехта тощо. 2. Повний оберт штурвала.

ШЛАГБАУМ *ім., ч., -а, мн.* -и (від нім. Schlagbaum з Schlag – удар і Baum – дерево). Пристрій для припинення руху транспорту через залізничний переїзд, контрольно-пропускні пункти доріг тощо. *Опустити шлагбаум.* > **шлагбаумний**, *прикм., -а, -е.*

ШЛАК *ім., ч., -у* (від нім. Schlacke). 1. У металургії – розплавлена після тверднення каменс- або скловидна речовина, що утворюється під час плавильних процесів, нагрівання й зварювання металів. 2. Зола кам'яного вугілля, що сплавилася в топці. *Доменну піч очищали від шлаку.* 3. Незасвоєні організмом (здебільшого неорганічні) речовини, які є побічними продуктами обміну речовин і спричиняють зниження життєдіяльності організму. *Очищення організму від шлаків.* > **шлаковий**, *прикм., -а, -е.*

ШЛАКО... *перша частина складних слів.* Відповідає слову **шлак**; пишеться разом: *шлакоблоковий, шлакозалізобетонний.*

ШЛАКОВИЙ *див. шлак.*

ШЛАМ *ім., ч., -у* (від нім. Schlamm – мул, твань). 1. Порошковидна речовина металургійного виробництва, що містить домішки благородних металів, які потім видобувають. 2. Частинки вугілля або руди з розмірами до 10–40 мікронів, що містяться в гідросуміші. 3. Осад у вигляді дрібних твердих частинок, що виділяються під час відстоювання або фільтрації рідини. > **шламовий**, *прикм., -а, -е.*

ШЛАНГ *ім., ч., -а, мн.* -и (від нім. Schlange – змія). Гнучкий рукав або труба з водонепроникної тканини чи гуми, якими перемішують рідини й гази. *Гнучкий шланг. Товстий шланг.* > **шланговий**, *прикм., -а, -е.* *Шланговий наконечник. Шланговий апарат.*

ШЛЕЙФ *ім., ч., -а, мн.* -и (від нім. Schleife з schleifen – волочити). 1. Довгий задній край жіночої сукні. 2. *перен.* Про що-небудь довге, те, що тягнеться, а також про ланцюг чого-небудь взаємопов'язаного. *Шлейф диму. Шлейф неприслужності.* > **шлейфчик**, *ім., ч., -а, мн.* -и, *змени.-пестл.*; **шлейфовий**, *прикм., -а, -е.*

ШЛІФ *ім., ч., -а, мн.* -и (від нім. Schliff). 1. Тонка (0,025–0,03 мм), добре відшліфована пластинка гірської породи або мінералу для їхнього вивчення під мікроскопом. 2. Шліфована поверхня зразка металу для вивчення під мікроскопом.

ШЛІФОВАНИЙ *див. шліфувати.*

ШЛІФУВАЛЬНИЙ *прикм., -а, -е.* Призначений для шліфування. *Шліфувальний папір. Шліфувальний верстат.*

ШЛІФУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок., перех.* (від нім. schleifen – гострити, шліфувати). 1. Обробляти металеві, дерев'яні, кам'яні та інші вироби абразивними інструментами і матеріалами для одержання гладких поверхонь тощо. *Шліфувати поверхню стола.* 2. Під час виробництва крупни – видаляти зародок і зовнішню частину ядра, надавати крупі необхідної форми та однорідності. *Шліфувати зречану крупу.* 3. Поліпшувати, удосконалювати що-небудь. *Шліфувати кожне слово, фразу.* > **шліфований**, *дієприкм., -а, -е; шліфування*, *ім., с., -я.*

ШЛІХ *ім., ч., -у.* Зернятка важких мінералів, одержані після промивання гірської породи. *Одержати шліх.* > **шліховий**, *прикм., -а, -е.* *Шліховий аналіз. Шліхова платина.*

ШЛІЦ *ім., ч., -а, ор.* -ом (від нім. Schlitz, *букв.* – щілина). 1. Поздовжній виступ або западина на валах, що входять у відповідну западину або виступ з'єднуваної з валом деталі. 2. Розріз на спині чи боках піджака. *Глибокий шліц.* > **шліцьовий**, *прикм., -а, -е.* *Шліцьова муфта, Шліцьова фреза.*

ШЛУНОК *ім., ч., -нка, мн.* -нки. Розширена частина травного тракту людини і тварин; один з найважливіших органів травлення. *Хвороби шлунка.* > **шлунковий**, *прикм., -а, -е.* *Шлунковий сік.*

ШЛЮБ *ім., ч., -у, мн.* -и. Обряд, церемонія законного оформлення подружнього життя. *Брати шлюб. Ранній шлюб.* > **шлюбний**, *прикм., -а, -е.* *Шлюбні обов'язки.*

ШЛЮЗ *ім., ч., -у, мн.* -и (від голл. sluis з лат. exlusa – загата). 1. Гідротехнічна споруда для переміщення суден з однієї ділянки річки чи каналу на іншу з вищим або нижчим рівнем води. *Однокамерний шлюз. Шлюз каналу.* 2. *гірн.* Споруда з двох ізольованих перемичок з лазом і сталевими дверима для переходу з одного приміщення в інше. *Вихід через шлюз.* > **шлюзовий**, *прикм., -а, -е.* *Шлюзові ворота. Шлюзова камера. Шлюзовий відсік.*

ШЛЮЗУВАТИ *дієсл., -ую, -уєш, -ують, недок., перех.* 1. Проводити судно через шлюз (у 1 зн.). *Шлюзувати судно.* 2. Споруджувати шлюзи на річках для поліпшення судноплавства. *Шлюзувати річку.* > **шлюзований**, *дієприкм., -а, -е; шлюзування*, *ім., с., -я.*

(О.Довженко). 2. *пит.* Вживається в риторичних запитаннях для вираження заперечення чогось. — *А мені яке діло?* (П.Куліш). 3. *означ.* Вживається для вираження емоційної оцінки явища (захоплення, обурення і т. ін. якістю, властивістю чогось) або вищого ступеня вказаної якості, властивості. — *Яка ж вона хороша!* (В.Сюсюра). 4. *неознач.* Один з кількох, який-небудь, якийсь, хтось тощо. *А щоб який парубок та посмів би її зайняти? Ну-ну, не знаю!* (Г.Квітка-Основ'яненко). — *Невже це яка біда трапилась?* (І.Нечуй-Левицький). 5. *у знач. спол.* Вживається для приєднання підрядних додаткових речень, підрядних означальних речень тощо. *Днина видалась чудова, тиха, тепла, яка буваєш тиш у маю* (М.Коцюбинський).

ЯКИЙ-НЕБУДЬ *займ.*, якогось-небудь. 1. Той або той; будь-який із низки подібних; байдуже, який саме. *Часом Галя заспіває пісеньку яку-небудь* (Марко Вовчок). 2. Той, який не заслуговує на увагу, нічим не примітний; незначний, найменший; все одно який, будь-який. *Записалась перед дзеркальцем, що вона вже таки дівчина, а не яке-небудь фуркало* (М.Стельмах).

ЯКИЙСЬ *займ.*, якогось. 1. Невідомо, неясно який; не такий, як завжди. *За генералом виліз з повозки якийсь панок* (Панас Мирний). *На якийсь глухий станції у вагон увалилася ціла юрба дівчат* (А.Головко). 2. Той або той; певний. *Під тими словами був же якийсь реальний зміст* (М.Коцюбинський). 3. Незначний. [Жінка:] *Та хата є, це чоловік стулив якусь там хижку* (Леся Українка). 4. Хтось. *Коли якийсь цікавий пробирався крізь юрбу до церкви, всі як один повертали голови до дверей* (М.Коцюбинський). 5. Вживають для підкреслення рис, якостей людей, предметів і т. ін., що викликають незрозуміння, здивування. — *Це якийсь диво, а не молодича* (І.Нечуй-Левицький). 6. Той, який кількісно наближається до чого-небудь; ще більший, ніж щось; точно не визначений. *За якихось півмилі був берег* (З.Тулуб).

ЯКІР *ім., ч., -коря, ор. -корем, мн. -корі.* 1. *мор.* Металевий брусок з лапами, що звисає на ланцюгу, призначений для прикріплення судна до ґрунту. *Кинути якір. Зніматися з якоря.* 2. Частина електричної машини, де збуджується електрорушійна сила; ротор. >**якірний**, *прикм., -а, -е. Якірні ланцюги.*

ЯКІСТЬ *ім., жс., -кості, ор. -кістю.* Найвність істотних ознак, властивостей, особливостей, що відрізняють один предмет чи явище від інших; та чи та властивість, вартість, міра придатності. *Якість товарів. Висока якість.* >**якісний**, *прикм., -а, -е. Якісний аналіз. Якісні зміни. Якісні прикметники. Якісні показники.*

ЯКНАЙ... *преф.* Уживається для творення форм найвищого ступеня порівняння прикметників і прислівників зі значенням найбільшої або найменшої міри якості: *якнайглибший, якнайкращий, якнайсильніше, якнайщиріше.*

ЯК-НЕБУДЬ *присл.* 1. Якимось чином; так або інакше. *Заберіть дітей у другу хату, втихомирте як-небудь* (М.Коцюбинський). 2. Не досить добре; недбало, абияк. *Нащо ти, дочко, над тим свою голову морочили та очі збавляси? Помережила б там як-небудь та й годі* (Панас Мирний). 3. Колиш у майбутньому; як знайдеться час. *Я як-небудь заїду* (Панас Мирний).

ЯКОБІНЕЦЬ *ім., ч., -нця, ор. -нцем, мн. -нці* (від назви приміщення в монастирі святого Якова в Парижі, де розміщувався політичний клуб). 1. За часів Великої французької революції — член політичного клубу найрішучіших представників революційної буржуазії, яка боролася проти монархів та феодалів. 2. *перен.* Революціонер. >**якобінка**, *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -нок; якобінський, прикм., -а, -е. Якобінський табір.*

ЯКОВИЙ *див. як.*

ЯКОСЬ¹ *присл.* 1. Вживають для вираження непевності, невизначеності способу дії; якимось чином; не ясно, як саме. *Хома балакав із сватом та все якось чудно та неспокоїно поглядав на стару* (М.Коцюбинський). 2. Невідомо чому, з якої причини. *Любий дядьку! Справді мені якось аж дивно, що я ніяк не можу з вами побачитись* (Леся Українка). 3. Ненароком, випадково. *Звісно, це ж була чистісінька випадковість, що Тоня з Віталіком женуть один рядок, дівчина сама якось опинилася в цьому рядку в останню мить* (О.Гончар).

ЯКОСЬ² *присл. часу.* Одного разу (вживається тоді, коли важко визначити час дії). *Якось вони собі гуляли Удвох на вулиці* (Т.Шевченко). *Якось раз увечері панич кличе мене до себе в хату* (Панас Мирний).

ЯКРАЗ *присл., част.* У цей час, саме тощо. *Вранці-рано, в пилитівку, Якраз у неділю, Побігла я за водою* (Т.Шевченко). *Пором був якраз на цьому березі* (Ю.Смолич).

ЯКЩО *спол. умовний.* Коли. *Якщо вони добре працюватимуть, то щось зароблять* (Григорій Тютюнник).

ЯЛ *ім., ч., -а, мн. -и* (від голл. jol). Коротка й широка шльопка, що має від двох до восьми весел. >**ялік**, *ім., ч., -а, мн. -ї, змениш.-пестл.; яловий, прикм., -а, -е.*

ЯЛЕЦЬ *ім., ч., яльця, ор. яльцём, мн. яльці.* Невелика риба родини коропових, яка водиться в річках та водоймах. >**яльцєвний, прикм., -а, -е.**

ЯЛИК *див. ял.*

ЯЛИНА *ім., жс., -и, мн. -и.* Високе хвойне вічнозелене дерево родини соснових. >**ялінка**, *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -нок, змениш.-пестл.; яліновий, прикм., -а, -е. Ялінова прохолода. Яліновий запах.*

ЯЛИЦЯ *ім., жс., -ї, ор. -єю, мн. -ї.* Високе вічнозелене дерево родини соснових з густою пірамідальною кроною, м'якою плескатою хвою і великими шишками. >**яличка**, *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -и, -чок, змениш.-пестл.; ялицевий, прикм., -а, -е.*

ЯЛОВИЙ¹ *див. ял.*

ЯЛОВИЙ² *прикм., -а, -е.* Той, який не дає приплоду (про самців сільськогосподарських тварин); *розм.* — неродючий (про землю), а також переносно. *Ялова корова. Ялова земля.* >**яловість, ім., жс., -вості, ор. -вістю.**

ЯЛОВИЧИЙ *прикм., -а, -е.* Той, який стосується яловичини — м'яса великої рогатої худоби, а також шкіри з неї. *Яловиче м'ясо. Яловичі шоботи.*

ЯЛОВИЧИНА *ім., жс., -и.* М'ясо бика, вола, корови як страва. *Котлети з яловичини.*

ЯЛЬЦЄВИЙ *див. ялець.*

ЯМА *ім., жс., -и, мн. -и.* 1. Заглиблення в землі різного призначення. *Яма для зберігання овочів. Викопати яму. Глибока яма.* 2. *перен.* Те, що характеризується брудом, застоєм, зосередженням низьких інтересів, інтриг тощо. *Суспільна яма.* >**ямка**, *ім., жс., -и, д. і м. -ці, мн. -ї, -мок, змениш.-пестл.; ямище, ім., с., -а, збільш.; ямний, прикм., -а, -е. Ямна культура.*

ЯМБ *ім., ч., -а, мн. -и* (від гр. iambos — напасник). 1. В античній версифікації — триморна стопа з двох (довгий та короткий) складів. 2. У силабо-тонічній системі — двоскладова стопа з наголосом на другому складі. 3. У давньогрецькій поезії — поетичний твір, за характером близький до сатири. *Читати ямби.* >**ямбичний, прикм., -а, -е. Ямбична поезія.**

ЯМИЩЕ, ЯМКА, ЯМНИЙ *див. яма.*

ЯНГОЛ *ім., ч., -а, мн. -и.* Те саме, що й **ангел**. >**янгольський, прикм., -а, -е. Янгольський характер.**

ЯНИЧАРІ *ім., мн., -ар* (одн. **яничар**, -а). 1. У султанській Туреччині — солдати регулярної армії, створеної в XIV ст. Спочатку комплектувалися з юнаків, які потрапили в рабство, пізніше — шляхом насильницького набору з примусово повернутого в іслам християнського населення підкорених країн. *Охороняючи гурт людей од яничарів, полягли усі до одного козаки сот-*

Навчальне видання
Куньч Зоряна Йосипівна
**УНІВЕРСАЛЬНИЙ СЛОВНИК
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Головний редактор *Б. Будний*
Редактор *З. Бичко*
Коректори *Г. Воляник, Д. Пензей, Т. Риженко*
Художник *В. Басалига*
Комп'ютерна верстка *Р. Куньч*

Підписано до друку 21.09.2004. Формат 84×108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 89,04. Умовн. фарб.-відб. 89,04.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м.Тернопіль, 46008
тел./факс (0352) 52-19-66; 52-06-07; 52-05-48
publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com